

Великий Луг

№ 18

1 квітень 2015 рік

В цьому випуску:

До Дня Землі пройшов захід 1
по впорядкуванню території. 1
Всеукраїнський День Довкілля

Кампанія «Увага, 2
первоцвіти!» 2
Проект «Дім для птаха—2015»

Зелене будівництво 3
Міжнародний день водних 3
ресурсів

Ліс—природна пам'ятка 4

Міжнародний день Водно- 6
болотних угідь

27 березня на території парку «Дружба» природоохоронного науково-дослідного відділення «Панай» Національного природного парку «Великий Луг» до Дня Землі пройшов захід по впорядкуванню території.

До заходу були залучені співробітники національного парку та працівники ПАТ ЗЗРК. Згідно плану учасники заходу розділилися на групи, кожна з яких виконувала певне завдання. Перша група займалася очищенням території від сміття залишеного відпочиваючими. Друга – вирізанням сухих кущів та паростків дерев, що сприяє кращому розвитку вже існуючих насаджень, а також естетичному вигляду парку. Третя – висадженням кущів бірючини, що сприяє відновленню «зеленої огорожі», та молодих дубів для поновлення флористичного складу парку. Цього разу в заході взяли участь 40 чоловік.

Це не останній широкомасштабний захід по впорядкуванню території – наближається 18 квітня – Всеукраїнський день довкілля.

18 квітня у Всеукраїнський День довкілля на території Національного парку відбудеться екологічна акція з метою покращення стану навколишнього природного середовища.

День навколишнього середовища відзначається в Україні щорічно у третю суботу квітня з 1998 року згідно з Указом Президента України «Про День довкілля» № 85-5/98.

Спочатку свято було задумано для того, щоб відзначити Стокгольмську конференцію з довкілля, яка стала однією з найважливіших в історії екологічного руху.

Цього дня була заснована UNEP (United Nations Environment Network) - Екологічна програма ООН, яка зараз є основним організатором та ідеологом Дня довкілля.

В цей день планується охопити як більшу територію (узбережжя Каховського водосховища, парк «Дружба») так і більшу кількість учасників (крім постійних учасників – НПП «Великий Луг» та Клубу «Білі Ворони», планується участь працівників ПАТ ЗЗРК та жителів міста Дніпрорудне).

Усі небайдужі запрошуються прийняти участь у прибиранні території Парку, а також матимуть можливість долучитися до озеленення та благоустрою парку і власноруч здійснити висадку дерев.

Ми будемо вдячні усім, хто не залишиться осторонь і внесе свою часточку у цю благородну справу.

Акція починається о 10.00 біля входу в парк «Дружба». Усім бажаючим мати при собі рукавиці.

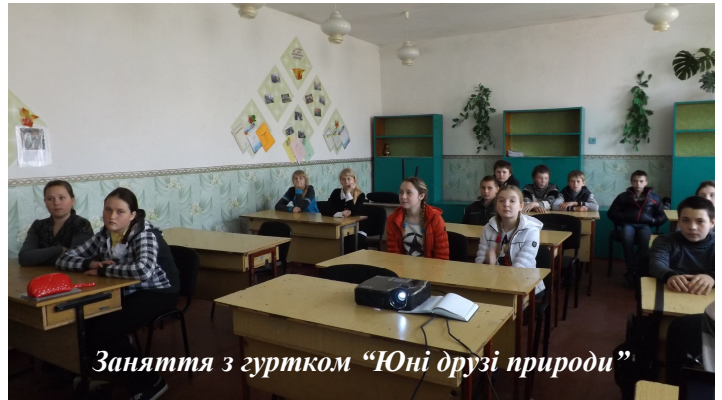
Адміністрація

За довідками звертайтеся за тел.: 6-65-78.

Стартувала щорічна кампанія “Увага, первоцвіти!”

Вихід в місто

Заняття з гуртком “Юні друзі природи”

В лютому стартувала щорічна кампанія “Увага, первоцвіти!”. Головна мета кампанії передбачає недопущення торгівлі рослинами-ефемероїдами у зимово-весняний період, а також широке інформування населення, щодо необхідності збереження і примноження зникаючих видів рослин.

В ході кампанії передбачається проведення польових досліджень популяцій ефемероїдів, розповсюдження листівок-відозв серед населення, обстеження ринків на предмет продажу ефемероїдів.

14 лютого, 23 лютого та 8 березня були проведені рейди на ринках міста з метою виявлення місць незаконного продажу первоцвітів. Фактів продажу ефемероїдів зареєстровано не було.

В цьому році в організації кампанії до Національного природного парку “Великий Луг” та молодіжної громадсь-

кої організації Клубу “Білі Ворони” приєдналися представники профспілки шахти “Експлуатаційна” ПАТ ЗЗРК. Для реалізації інформаційної частини кампанії були видані та розповсюджені серед населення листівки-відозви тиражем 500 шт., в яких викладений заклик приєднатися до кампанії та обрати для подарунків не первоцвіти, занесені до Червоної Книги України та Червоного списку Запорізької області, а будь-які інші квіти.

20 березня з гуртком “Юні друзі природи”, який

функціонує на базі Скельківської школи проведено заняття, на якому діти перегнули презентацію про ранньоквітучі рослини, які зростають на території НПП “Великий Луг”. Після презентації була проведена невелика вікторина, вході якої перевірили наскільки діти засвоїли пройдений матеріал. За правильні відповіді діти отримали сувеніри – календарі та закладки з зображеннями природи НПП “Великий Луг”.

На території НПП “Великий Луг” в межах м. Дніпрорудне існує еколого-просвітницька стежка “Першоцвіти”, яка функціонує в період цвітіння ранньовесняних квітів. Для невеликих груп по території стежки фахівці Парку проводять екскурсії, основною метою яких є ознайомлення відвідувачів з ефемероїдами, що зростають на території НПП “Великий Луг”, та виховання дбайливого ставлення до цих тендітних рослин, більшість з яких занесена до Червоної Книги України та Червоного Списку Запорізької області.

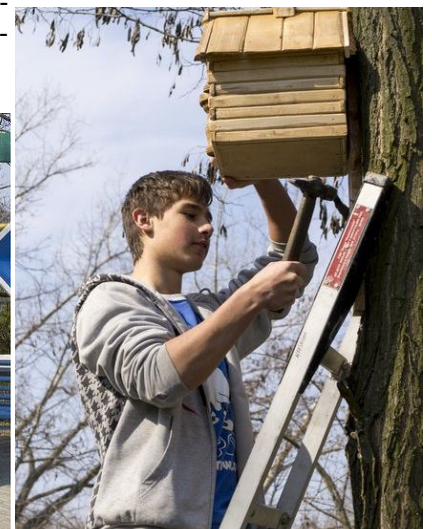
З запитаннями щодо додаткової інформації та замовленням екскурсій звертайтеся за телефоном (06175) 6-65-78.

Проект “Дім для птаха 2015”

Другий рік поспіль Національний природний парк “Великий Луг” спільно з молодіжною громадською організацією Клубом “Білі Ворони” приймає участь у Всеукраїнській акції “Дім для птаха”, яка організована Київським еколого-культурним центром.

В рамках акції ми проводимо конкурс “Дім для птаха” серед уч-

нів Дніпрорудненської школи “Талант”. На конкурс діти виготовляють шпаківні та синичники. Кожна робота оцінюється за трьома параметрами: краса, функціональність та якість виконання.

В цьому році на конкурс було подано 11 шпаківень. Після довгого обговорення суддівська колегія розподілила призові місця так:

III місце посіли роботи одразу трьох учасників – Гнатенка Дмитра учня 7-Б класу, Дрозд Поліни учениці 6-Б класу, Селюкової Анастасії учениці 4-А класу.

II місце зайняла робота учня 7-Б класу Новаковського Антона.

I місце виборолла робота учня 10-А класу Романова Євгена.

В рамках заходу 21 березня пройшов конкурс “Жайворонки”, на який учасники готували випічку у формі птахів – традиційне частування на День птахів. 22 березня в День птахів працівники Парку разом з учасниками конкурсу на території парку “Дружба” ПОНДВ “Панай” НПП “Великий Луг” вивісили всі виготовлені шпаківні та розклали на пеньки “жайворонків” для птахів.

Сектор екологічної освіти та рекреації НПП “Великий Луг”

Зелене будівництво

Для розширення рослинного генофонду велике значення має інтродукція і акліматизація рослин. Під інтродукцією рослин розуміють впровадження видів чи сортів рослин в райони, де вони раніше не знаходились.

Одним з найперспективніших шляхів поліпшення стану міських насаджень є використання каштана кінського. Який розводимо на науково – дослідному розсаднику. З історії ми знаємо, що вперше в Україні каштан кінський був інтродукований у 1800 р. і на даний момент є одним з найпоширеніших видів в міських зелених насадженнях, завдяки своїм декоративним якостям. З появою нового шкідника виникли деякі питання щодо доцільно-

сті подальшого введення каштана кінського в озелененні міських територій та зараз ведуться роботи щодо їх подолання.

Практика використання каштана кінського в міських зелених насадженнях показала, що створені ландшафтні композиції з використанням цієї рослини відрізняються здатністю до поліпшення місцевої екологічної ситуації. Завдяки властивостям каштану кінського до створення більш ефективного тінювого режиму в порівнянні з іншими деревними рослинами, високим показником поглинання з повітря сполук важких металів, що є актуальним саме для урбанізовано трансформованих територій, а також створенню мікрокліматичних умов. З точки зору природоохоронних заходів, різні види

каштанів мають величезний потенціал для використання в озелененні урбанізованих територій, проте для повноцінної реалізації цього потенціалу необхідним є використання якісного посадкового матеріалу та догляду за цими рослинами.

Інтродукція видів природної флори, особливо тих, що відносяться до категорії рідкісних чи зникаючих, та подальше їх залучення до системи озеленення міст може значно сприяти подоланню цієї проблеми. Зелене будівництво є ефективним засобом покращення умов міста та відіграє важливу роль в їх архітектурному оформленні.

Завідувач науково-дослідного розсадника Гузенко Л.В.

Міжнародний день водних ресурсів.

Щорічно 22 березня відзначається міжнародний “День води”, який був започаткований в 1993 році Генеральною Асамблеєю ООН, а в нашій країні відзначається з 1995 року. Період з 2005–2015 рр. був оголошений Міжнародним десятиріччям дій “Вода для життя”. Головною метою цього свята є нагадування всім жителям планети що вода – основа життя, середовище її виникнення на нашій планеті та найнеобхідніший продукт споживання для людей.

До чого ж призводить забруднення води?

Протягом останніх двох тисяч років якість води постійно погіршується та досягає таких рівнів забруднення, коли використання води для потреб людства може нести велику небезпеку. На сьогоднішній день в світі залишилось мало річок та підземних джерел, які б не були забруднені продуктами

життєдіяльності людини.

Багаторічний викид неочищених стоків промислових та сільськогосподарських організацій, змив з полів хімічних добрив та пестицидів, недоліки системи каналізації, теплові забруднення – це основні чинники забруднення води. Також на якості природних джерел відображається і стан атмосфери, по кругообігу води значну кількість забруднюючих елементів несуть з собою опади.

До основних забруднюючих речовин відносяться нафтопродукти, феноли, легкоокислювальні органічні речовини, сполуки міді, цинку, амонійний та нітратний азот. Деякі небезпечні речовини, такі як солі важких металів, накопичуються в донних відкладах в стоячих та мало проточних водах і несуть велику небезпеку у випадку зниження рівня води. Недивно, що щорічно реєструється біля 30 інфекційних спалахів, пов'язаних з водопостачанням. Причому внаслідок вживання неякісної питної води виника-

ють такі небезпечні захворювання як дизентерія, черевний тиф, гепатит, менінгіт.

Незадовільний стан водойм має ще один негативний наслідок. В воді стає небезпечно купатися. Відповідно статистичним даним купання в забруднених морях щорічно викликає близько 250 мільйонів випадків гастроентериту та захворювання верхніх дихальних шляхів. Що ж тоді говорити про водойми меншого розміру, та ще й зі стоячою водою.

Будь-яка природна система завжди прагне до самоочищення. Але ресурси її все ж не безграничні. Занадто сильне забруднення вона не в змозі перебороти, особливо якщо це речовини не природного походження, а створені людиною. Тому, щоб уникнути проблем в майбутньому, потрібно поставити міцний заслін подальшому забрудненню та отруєнню джерел води.

Науковий співробітник гідробіолог Головка О. С.

Ліс - природна пам'ятка

21 березня відзначають Всесвітній день лісів за їх роль і значення в житті суспільства.

Ліс часто сприймають як символ природи та антипод цивілізації: де починається ліс, там закінчується культура. В Україні зв'язок між людиною і лісом традиційно дуже міцний. В житті наших предків, східнослов'янських племен, ліси відігравали величезну роль, як місце схову, оселі серед лісу. Люди відносились до лісу, як до живої істоти та поклонялись, як божеству.

Ми звикли до того, що національне надбання – це те, що отримали від предків і що маємо залишити нащадкам, і що воно складається з культурних, але ніяк не з природних пам'яток. І дарма. Ми були б іншими і іншим було б наше сьогодення без дніпровських круч, безмежних таврійських степів на яких наче невідомий чаклун розсипав злитки золота – зніжені на сонці та обласкані теплими південно-східними вітрами солодкі та пахучі дині; розкішних плавнів, які з прадавніх часів називали земним раєм; байрачних та плавневих лісів з могутніми, овіяними легендами віковими велетнями - дубами та мрійливими вербами, натхнено та ніжно оспіваними нашими пращурами в піснях: "...не беріть із Великого луку верби ні на жовті піски ні на скелі, бо зів'яне вона від жаги і журби по Великому лузі в пустелі".

Всі наші культурні та історичні пам'ятки ретельно зберігаються,

природні ж пам'ятки, а саме ліс, руйнуються необоротно – їх відновити неможливо, на його збереження люди економлять. Рослинний світ України змінився докорінно. Площі лісів ще з XVI ст. весь час скорочувалися. В наш час кожну секунду Земля втрачає більше 1,5 гектарів незайманого лісу. Насамперед "легені" нашої планети гинуть від пожеж та незаконної вирубки.

Найцінніші куточки природи зберігаються на територіях природно-заповідного фонду. Територія, на якій знаходиться Національний природний парк "Великий Луг", до створення Каховського водосховища, була вкрита розкішними й мало прохідними плавнями, що давали населенню і ліс, і сіно, й безліч дичини та звіра. Ці плавні були низовинами, вкритими трав'янистою й деревною рослинністю, перетягнутими в різних напрямках річками, лиманами, всіяними величезною кількістю озер і порослими густим, високим і непрохідним очеретом. З усіх плавнів особливо знаменитим був Великий Луг: "Січ – мати, а Великий Луг – батько, отам треба й умирати".

Лісові землі НПП "Великий Луг" – це залишки плавневих та байрачних лісів і штучно створені лісові насадження, які складають менше 8% від загальної площі Парку та за своїм призначенням і розміщенням виконують екологічні функції. Всі лісові землі знаходяться у межах земель, наданих Парку у постійне користування.

Плавні – це залишки Кінсько-Дніпровських плавнів Великого Лугу (ПОНДВ "Панай" та ПОНДВ "Скельки") і залишки плавнів річки Білозірки (ПОНДВ "Білозірка"), колишньої лівої притоки річки Кінської. Територія Великого Лугу трива-

*Для мене ліс – це світу велич,
Для мене ліс – вода жива.
Для мене ліс – це вічне чудо,
Це найдивніше диво з див.*

лий час перебувала у володіннях Запорозької Січі. Села Балки, Маячка, Скельки та нині затоплене село Басанька були козацькими зимівниками. Саме тут були створені перші штучні ліси, які козаки висаджували з військово-оборонною метою. По численних степових балках та прибережних ярах збереглись залишки байрачних лісів. Серед штучних лісонасаджень є насадження паркового типу (парк "Дружба" і лісопаркова зона міста Дніпрорудне), полезахисні лісові смуги колишніх колгоспів та яружно-балочні лісонасадження.

Лісогосподарська діяльність найбільш інтенсивно проводилась на території сучасного НПП "Великий Луг" в період з 1956 по 1996 роки. Найбільші посадки здійснено в 1967 році (ПОНДВ "Панай" - 140 га) та в 1986 році (ПОНДВ "Білозірка" - 161 га). Наймолодші насадження розташовані в парку "Дружба" 3,1 га - культури сосни кримської 1996 року. Всі лісокультурні роботи в межах сучасного Парку проводились Василівським лісництвом на замовлення Запорізького залізничного комбінату (лісопаркова зона м. Дніпрорудне) та навколишніх колгоспів (полезахисні лісові смуги і яружно-балочні насадження). Перші полезахисні лісосмуги були висаджені у 50-60-х роках минулого століття. Рубки догляду чи санітарні рубки не проводились, насадження росли як природні. Але хаотичне втручання в біоценоз лісових культур здійснювалось місцевим населенням шляхом самовільних рубок, випасання домашньої худоби, влаштування місць відпочинку. Нинішня ситуація із захисними лісовими насадженнями, які не входять до складу Парку, всім відома - для селян та жителів м. Дніпрорудне лісосмуги стали місцем заготівлі дров, та влашту-

вання сміттєзвалищ. **Чому людина, повна хисту, плюндрє все святе і чисте, чому для неї ліс не ХРАМ?**

В лісах природного походження Парку переважаючими породами є верба, іва ламка, тополя чорна (осокір), в'яз дрібнолистий, дуб. Це стиглі та перестійні ліси, які зосереджені в заповідній зоні. В їх складі також присутні тополя біла, тополя сіра, клен ясенелистий, шовковиця біла. Особливої цінності надає рослинному покриву території Парку рідкісне угруповання, занесене до Червоної книги України - це формація берези дніпровської.

В лісових культурах заповідної зони переважають насадження акації білої, абрикоса звичайного та шовковиці білої. Незначна кількість насаджень дуба, сосни кримської та лісової, гледичії триколючкової. В насадженнях присутні: ясен звичайний, клен гостролистий, в'яз дрібнолистий. Лісові культури заповідної зони представлені всіма віковими групами. Зокрема, до заповідної зони відноситься Урочище Маячанська Балка, яке являє собою систему балки Маячанської та її відрогів: балки Мокра, Хомина, Дашівська, Гадюча та Орлянська. Площа урочища становить 120 га. Тут охороняються байрачні ліси природного та штучного походження.

Плавні та байраки зони регульованої рекреації аналогічні лісам природного походження заповідної зони. Крім того, є невеликі не корінні ділянки лісу природного по-

ходження, які складаються з різноманітних не місцевих порід: акації білої, шовковиці білої, гледичії триколючкової. Лісові культури зони регульованої рекреації більш різноманітні, бо створювались як лісопаркова зона м. Дніпрорудне. Це насадження: дуба, сосни кримської та лісової, клена гостролистого та сріблястого, горіха грецького, софори японської, ясенів зеленого та звичайного, айланта та акації білої. У підліску представлені: скумпія, клен татарський, жимолость татарська, бірючина звичайна. Лісові культури представлені всіма віковими групами. На піщаних островах Великі і Малі Кучугури в западинках збереглися невеличкі ділянки заплавної лісів з формацією берези дніпровської, поодинокі дерева дуба та груші звичайної. Національний природний парк "Великий Луг" розташований на межі зони посушливого степу, тому всі насадження, що віддалені від джерел води мають низький клас бонітету (показник деревної продуктивності лісу), крім лісів природного походження.

Створення нових лісових культур не планується через унікальність не лісових земель національного парку, які представлені корінними степами, саваноїдами та степовими чагарниками, кам'янистими відслоненнями та скелями які являються стійкими біоценозами.

Щорічно посадовими особами служби державної охорони Парку здійснюються заходи з лісовідновлення в межах НПП "Великий Луг" по створенню умов для природного віднов-

лення плавневих і байрачних екосистем. З цією метою проводиться заготівля та висадка плодів та насіння дуба (жолуді), берези дніпровської, груші лісової, гледичії триколючкової, а також насіння чагарникових порід.

Таким чином ліси Національного природного парку "Великий Луг" органічно вписуються в його природний комплекс і є невід'ємною і унікальною його частиною.

Служба державної охорони Парку забезпечує охорону, збереження та попередження знищення лісових насаджень внаслідок незаконних

рубок та пошкоджень. КМУ затверджені ТАКСИ для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд внаслідок незаконної рубки або пошкодження дерев та рослин, що мають здерев'яніле стебло, до ступеню припинення або неприпинення росту. Порушення законодавства тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільну або кримінальну відповідальність.

Прислухайтесь до голосу лісу. Будьте співчутливими до всього живого.

Провідний інженер з охорони природних екосистем ВДО ПЗФ
О.О. Магданас

*Спасибі тобі, ліс, за добру твою справу,
що ти все ріс і ріс, не думавши про те;
і не претендував на винятковість, славу,
а справу ти творив могутньо-величаву:
єднав ти землю й сонце золоте.*

Міжнародний день Водно-болотних угідь

В рамках відзначання Міжнародного дня водно-болотних угідь, який щорічно відзначається 2 лютого, в Скельківській сільській бібліотеці для представників органів державної влади та самоврядування і громадськості з питаннями, черетяно-тань збереження водно-болотних угідь було проведено науково-практичний семінар “Архіпелаг Великі та Малі Кучугури майбутнього”. На семінарі були присутні представники школи, бібліотеки, галузі культури, депутати сільської ради, сільськогосподарські організації та представники промислового рибодобування. До складу НПП “Великий Луг” входять два ВБУ “Архіпелаг Великі та Малі Кучугури” та “Заплава Сім маяків”, які з 2011 року включено до Рамсарської конвенції як водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення.

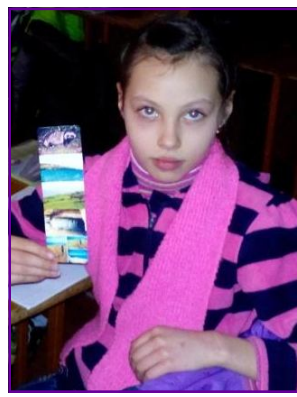
“Архіпелаг Великі та Малі Кучугури” представляє собою унікальний заплашний комплекс межиріччя річок Дніпро та Кінська, представлений значними просторами мілководь, боліт, озер, які чергуються з піщаними островами і пасмами алювіального по-

дження з ендемічним видовим складом флори та фауни. Рослинний покрив представлений переважно очеретяними, рогозовими болотами, а також заплавами лісами (у складі яких є рідкісні угруповання ендемічної рослинності: берези дніпровської, сальвінії плаваючої та водяного горіха), це єдине місце у світі де збереглася популяція реліктової рослини волошки Конки. ВБУ регулярно підтримує значення тут більше 20000 водних та коловодних видів птахів, з яких 27 видів занесені до Червоної Книги України: чапля жовта, коровайка, казарка червоноголова, гоголь, крех середній, скопа, лунь польовий, орлан-білохвіст (який був обраний символом НПП “Великий Луг”), журавель сірий, кулик-довгоніг, кулик-сорока, мартин каспійський, сорокопуд сірий та інші.

Ця територія з давніх часів приваблювала як первісних людей так і безліч народів, які в різні історичні періоди

залишили свої свідчення та пам'ятки. Підтвердженням тому є могильники і стоянки доби кам'яного та бронзового віків, городища та залишки древніх міст, починаючи з VI тисячоліття до нашої ери і закінчуючи XII віком нашої ери. Це пам'ятки трипільської культури, багата культурна спадщина скіфського і сарматського походження, ознаки присутності аланів, готів, гунів, хозарів, древніх слов'ян і греків, татарів, вірменів та інших кочових і осілих народів. На території острівної гряди знаходяться всесвітньо відомі археологічні залишки столиці Золотої орди (XIV ст. н.е.) ханства Саміс.

**Науковий співробітник –
гідробіолог
О.С. Головка**

Також до Дня ВБУ проведено ряд лекцій в школах району, учні (166 чол.) знайомилися з особливостями водно-болотних угідь та їх мешканців, які знаходяться на території НПП “Великий Луг”. Показані фільми “Архіпелаг Великі Кучугури” та “Зачаровані болота”, під час перегляду яких учні дізналися про різні типи водно-болотних угідь, різноманітність флори та фауни та важливе значення цих територій.

16 лютого в Дніпрорудненській школі “Софія” для учнів 2 та 4 класу (45 чол.) проведена презентація на тему “Зимуючі птахи. Птахи Великого Лугу”. Під час презентації діти дізналися які види птахів залишаються з нами на зимівлю. Деякі з птахів дуже добре знайомі дітям – сойка, грак, сорока та інші. Також під час заняття діти дізналися про щорічну акцію “Допоможемо пернатому другу!”, яку проводять НПП “Великий Луг” і Клуб “Білі Ворони” та розглянули фотозвіт акції.

Засновник та видавник газети
НПП «Великий Луг»

Свідоцтво про державну
реєстрацію

Серія 33 № 1003-278-Р від 03.12.2010

Адреса НПП «Великий Луг»:

вул. Зелена 3,
м. Дніпрорудне,
Василівський р-н,
Запорізька обл.,
71630

Тел./Факс: (06175)6-65-78

Ел. пошта: grandmeadow@ukrpost.ua
grandmeadow@rambler.ru

Наш сайт: www.grandmeadow.org.ua

Редактор Маркова Ю.Г.

Розповсюджується
безкоштовно